

2. Hospodaření kulturních institucí v roce 2017

2.1. Zdroje financování kultury

Celková výše finančních zdrojů vstupujících do sektoru kultury dosáhla v roce 2017 více než 252,2 mld. Kč (viz tab. č. 1 v příloze). V porovnání s rokem předcházejícím to bylo o 19,3 mld. Kč (o téměř 8,3 %) více. Použitelnými zdroji se rozumí veškeré provozní příjmy (snížené o zaplacené daně), investiční dotace, přijaté úvěry a půjčky (bez splacených), vlastní vklady, dary apod. získané institucemi s převažujícími kulturními aktivitami během referenčního roku.

Co se původu finančních zdrojů týče, největší část jich pochází z oblasti finančních a nefinančních podniků (dále také "podniky"), na druhém místě jsou domácnosti, na třetím veřejné rozpočty, dále neziskové instituce a na posledním místě je mezinárodní prostředí (uvedené pořadí se po řadu let nemění).

V jednotlivých oblastech (odvětvích) kultury je obrázek podílů zdrojů financování poněkud odlišný. Zatímco v kulturním dědictví, interpretačním umění, uměleckém vzdělávání a v činnostech správního charakteru jsou rozhodující veřejné rozpočty (se zhruba 50 % podílem), v tržně orientovaných odvětvích (výtvarné umění, tisk, média, architektura, reklama) to jsou zdroje podniků a domácností.

Jak je zřejmé z následující tabulky zachycující strukturu finančních zdrojů v pětileté časové řadě (2012 – 2017) jsou patrné tendence růstu podílu domácností a podniků na celkových zdrojích a stagnace podílu veřejných rozpočtů. Absolutní úroveň ostatních zdrojů je poměrně nízká a výkyvy jejich relativních podílů jsou proto velmi proměnlivé. S ohledem na stagnaci veřejné podpory kultury lze pozitivně hodnotit růst stupně soběstačnosti kulturních organizací (relace tržeb za vlastní výkony k celkovým výdajům) ve stejném období (o 5,4%).

Tabulka 1 Podíl jednotlivých zdrojů na financování kultury (v %)

Původ zdroje	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Index 2017/12
Veřejné rozpočty	14,5	15,8	15,9	15,1	14,4	14,2	97,9
Domácnosti	19,3	19,5	20,2	19,8	20,6	19,7	102,1
Podniky	62,2	62,5	61,8	62,3	61,5	63,2	101,6
Neziskové instituce	3,2	1,1	1,1	1,6	2,6	2,2	68,8
Ostatní svět	0,8	1,1	1,0	1,2	0,9	0,7	87,5

Z veřejných rozpočtů bylo v roce 2017 věnováno na kulturu téměř 35,8 mld. Kč, tj. o 2,2 mld. Kč (o 6,5 %) více než v roce předcházejícím. Tato částka představuje konsolidované provozní a investiční výdaje organizačních složek státu, územních samosprávných celků a státních mimorozpočtových fondů (fondu kultury a fondu pro podporu a rozvoj české kinematografie) na bázi pokladního plnění.

Z celkové výše výdajů bylo více než 31,7 mld. Kč určeno na provozní účely a více než 4,1 mld. Kč na investice. Veřejné výdaje na provoz tak v porovnání s předešlým rokem vzrostly o 6,7 % a výdaje na investice o 5,1 %. Z pohledu úrovně veřejných zdrojů bylo nejvíce – jak provozních, tak i investičních prostředků – vydáno na kulturu z obecních a městských rozpočtů (téměř 46 %) a to zejména do oblasti kulturního dědictví, interpretačního umění a uměleckého vzdělávání.

Celková finanční částka věnovaná kultuře v roce 2017 představovala téměř 1,99 % veřejných rozpočtů.

Nepřímou pomoc státu kultuře je nemožné kvantifikovat, mimo jiné i proto, že její část může přicházet i prostřednictvím výdajů domácností a podniků (snížení základu daně v případě daru kulturní instituci).

Výdaje domácností na kulturu se v roce 2017 v porovnání s předcházejícím rokem o více než 3,9 % zvýšily a dosáhly téměř 49,8 mld. Kč. Jejich váha v celkových finančních zdrojích kultury má dlouhodobě rostoucí tendenci.

Výdaje domácností směřovaly zejména do sféry médií a tisku (televize, rozhlas, kino, knihy a tisk atd.) a to ve výši 33,5 mld. Kč, což představuje z celkových výdajů domácností více než dvoutřetinový podíl. Mnohem méně prostředků domácnosti vydaly v oblasti kulturního dědictví, živé umělecké tvorby (interpretační a výtvarné umění) a uměleckého vzdělávání (celkem 10,1 mld. Kč). Výdaje domácností na kulturu mají nejčastěji podobu vstupného, nákupu občerstvení a upomínkových předmětů, řemeslných výrobků, koncesionářských poplatků, jiných poplatků za služby, úhrad školného, zápisného a úhrad nákupů zboží kulturní povahy (knihy, časopisy, obrazy, starožitnosti atd.).

Pohyb finančních prostředků se v rámci kulturního účtu zachycuje v tzv. domácím (nikoli v národním) pojetí, tj. včetně nerezidentů v tuzemsku a bez rezidentů v zahraničí. Z toho je patrné, že výdaje domácností na kulturu kvantifikované v kulturním účtu jsou ovlivněny i rozsahem cestovního ruchu (výdaji uskutečněnými zahraničními návštěvníky).

Podíl výdajů domácností na kulturu na celkových spotřebních výdajích domácností dosáhl v roce 2017 zhruba 3,7 % (tj. o 0,1 proc. bodu méně než v r. 2016).

V rámci ostatních zdrojů financování kultury (66,1 % podíl na celkových zdrojích) mají nejvýznamnější postavení finanční a nefinanční podniky (159,3 mld. Kč), dále nevládní neziskové instituce (necelých 5,7 mld. Kč). Jevovou formou zmíněných zdrojů bývají příjmy z kulturních institucí za služby, výrobky či zboží, popř. navýšení stavu úvěrů a půjček a vlastní vklady.

Zdrojem doplňkového charakteru byly prostředky ze zahraničí (1,7 mld. Kč), které byly v porovnání s předcházejícím rokem o 0,3 mld. Kč nižší (dotace, granty apod.). Co se týče rozdělení do jednotlivých oblastí, směřovaly ostatní zdroje zejména do reklamy (79,5 mld. Kč), médií (23,9 mld. Kč) a tisku (21,0 mld. Kč). Na druhé straně méně do oborů živé umělecké tvorby, ve kterých tradičně převažuje účast zdrojů veřejných.

Z pohledu objemu použitých finančních zdrojů byla mezi oblastmi na prvním místě reklama (před audiovizuálními médii a tiskem) a mezi vybranými poskytovateli kulturních služeb televize (před muzei a galeriemi a divadly) – viz tab. č. 1 a č. 2 v příloze.

Celkový objem finančních zdrojů kultury vykazuje od roku 2014 rostoucí tendenci (průměrné roční tempo činí 3,8 %). Bezesporu to souvisí s postupným návratem ekonomického oživení počínajícího právě v uvedeném roce.

Nutno dodat, že rozdílná míra uplatnění zdrojů v jednotlivých kulturních oblastech je odrazem odlišné úrovně rozvoje tržních vztahů v kulturním sektoru. Zatímco se veřejné zdroje nejvíce angažují v oblasti kulturního dědictví, uměleckého vzdělávání, interpretačního umění a správy, tak domácnosti a zejména podniky v oblastech tisku, audiovize, reklamy a architektury.

2.2. Mikroekonomický pohled

2.2.1. Finanční hospodaření

Tabulky č. 3, 4 a 10 uvedené v příloze umožňují hodnotit základní ekonomické ukazatele z výkazů zisku a ztrát kulturních institucí získané zejména z ročních zjišťování podnikového charakteru (výkazy P 5 – 01, NI a KULT). Je třeba dodat, že podniky jsou v rámci těchto šetření zařazovány do jednotlivých odvětví či oborů dle zásady převažující části tržeb, a tak jejich veškeré tržby nutně nepocházejí z aktivit kulturního charakteru. Na druhé straně nejsou zahrnuty podniky, které mohou provozovat i kulturní činnosti, avšak převažující část jejich tržeb souvisí s aktivitami ne-kulturními. Cenou za úplnější pohled, který tak získáváme, je nižší přesnost (resp. „odvětvová“ jemnost či čistota) zjištěných dat.

Jak ukazují tab. č. 3, 4 a 10, hospodaření sektoru kultury skončilo v roce 2017 kladným hospodářským výsledkem ve výši 15,6 mld. Kč. Tato částka zhruba odpovídá ziskové marži (zisk po zdanění dělený tržbami) ve výši 6,1 % (tj. o 0,7 p. b. méně než v roce 2016). Nicméně, také tento výsledek svědčí o tom, že ekonomické oživení patrně od roku 2014 kulturu stále ještě neopustilo.

V porovnání s rokem 2016 se však základní ukazatele finančního hospodaření vyvíjely méně příznivě. Růst celkových příjmů svým tempem zaostal za výdaji (6,7 % oproti 7,1 %).

V této souvislosti v porovnání s rokem 2015 i 2016 poklesla zisková marže (relace zisku po odpočtu daně z příjmu k tržbám za vlastní výkony) a to z 8,4 % na 6,8 % a na konečně na 6,1 % v roce 2017.

Z pohledu jednotlivých kulturních oblastí byl patrný méně příznivý trend hospodaření nejen v tradičních oblastech kultury (kulturní dědictví a interpretační umění), ale i v tisku a v audiovizuálních médiích.

Úroveň hospodaření jednotlivých oblastí kultury a poskytovatelů kulturních služeb je však tradičně značně rozdílná. Zatímco v kulturním dědictví a v interpretačním umění bylo dosaženo nemalé ztráty (archive, knihovny, divadla, festivaly, kulturní domy), jiná odvětví byla naopak značně zisková (reklama, architektura). Také v médiích a tisku byl dosažen zisk, v porovnání s rokem 2016 však byl o více než 9 % nižší.

Podle stupně ekonomické soběstačnosti lze v rámci sektoru kultury rozlišit dvě dlouhodobě přetrvávající sféry hospodaření. Do první patří oblasti tradičního umění orientované spíše na publikum a návštěvnost, pro které je nepostradatelná finanční podpora z veřejných zdrojů (kulturní dědictví, divadla, soubory, festivaly atd.) a do druhé – orientované na trh – lze zařadit sféru kreativních aktivit (reklama, architektura, design) a dále média a tisk.

To je zřejmé i na úrovni stupně soběstačnosti (relace tržeb za vlastní výkony k celkovým výdajům), který při průměrné výši 89,5 % dosahuje např. v tvorbě videoher 138,4 %, v designu 112,3 % a v architektuře 109,8 %. Na druhé straně v kulturním dědictví jen 49,7 % a v interpretačním umění 35,3 %.

2.2.2. Spotřeba živé práce

Kvantifikace rozsahu práce vstupující do kulturních aktivit je poměrně složitá. Pracovní zapojení má více forem, z nichž je relativně nejpřesněji evidován rozsah práce zaměstnanců s pracovní smlouvou. Problematictější je postižení prací na základě dohod, prací dobrovolníků a také zapojení OSVČ či podnikatelů a jejich rodinných příslušníků.

Počínaje referenčním rokem 2015 je možné využít dvou rozdílných zdrojů dat. Spolu s klasickými statistickými šetřeními v kulturních institucích (KULT, SBS, NI a doplňková zjišťování) přichází nově v úvahu

tzv. Výběrové šetření pracovních sil (dále také „VŠPS“), které má – za cenu nižší přesnosti širší záběr. Umožňuje tak postihnout různorodé pracovní zapojení v kulturních aktivitách, i mimo ně.

Tabulka č. 7a obsahuje údaje o zaměstnanosti a mzdách v kultuře vycházející z klasických šetření podnikového charakteru řady KULT (MK). Podle jejích výsledků v kultuře v roce 2017 pracovalo více než 96 tis. pracovníků, z toho téměř 84,6 tis. zaměstnanců (přepočtený stav) a 11,4 tis. dobrovolníků bez nároku na odměnu. Nad tento počet lze zřejmě předpokládat dalších několik tisíc osob pracujících v resortu na základě dohod o pracovní činnosti či v postavení osoby samostatně výdělečně činné (jejich počet výše uvedená zjišťování nepostihují). Pokud bychom přepočítali výši vykázaných ostatních osobních výdajů a honorářů v kultuře pomocí průměrných mezd, dojdeme k počtu dalších cca 18 tis. pracovníků zapojených na základě dohod a autorských smluv (v přepočtu na plnou pracovní dobu). To je celkem více než 102 tis. osob (v přepočtu na plnou pracovní dobu) a k tomu více než 11 tis. dobrovolníků, kteří pracují v institucích s převažující kulturní činností.

Průměrná hrubá měsíční mzda v kultuře v roce 2017 dosáhla 27 643 Kč. V porovnání s předcházejícím rokem se zvýšila o 5,2 % (reálně jen o 2,6 %), avšak ve srovnání s průměrnou mzdou dosaženou v celé ekonomice (31 661 Kč) byla o 4 018 Kč (o 12,7 0 %) nižší.

Jak je zřejmé v porovnání s předcházejícími léty se zaostávání mezd v kultuře výrazně prohloubilo. Zatímco v r. 2015 dosahovala průměrná hrubá mzda v kultuře 91,9 % celostátní úrovně, v roce 2016 to bylo 89,1 % a v roce 2017 jen 87,3%. Zejména v případě kultury platí, že průměr (jako charakteristika celého souboru) má velmi nízkou vypovídací schopnost. Také do oblastí mezd se promítají podstatné rozdíly v úrovni hospodaření dvou odlišných sfér sektoru kultury - tradičních odvětví na straně jedné - a médií, tisku a kreativních oborů na straně druhé (viz tab. č. 10). Zatímco v sektoru klasických kulturních odvětví průměrná měsíční mzda stěží přesáhla 23 tis. Kč, tak v tisku to bylo více než 32 tis. Kč, v reklamě a architektuře více než 31 tis. Kč a v médiích až přes 40 tis. Kč.

Celkově stále platí, že více než 90 % zaměstnanců v sektoru kultury pracovalo v odvětvích s nižší než celostátní průměrnou mzdou (tab. č. 7 a). Navíc se pomyslné nůžky znázorněné úrovní mezd v kultuře a v ekonomice jako celku rozevíraly. V pětiletém období mezi roky 2012 a 2017 rostla nominální průměrná mzda v kultuře mnohem pomaleji než celostátní průměrná mzda (průměrně ročně o 2,1 % v porovnání s 3,2 %).

Oproti minulým letům však v porovnání s dynamikou produktivity práce propočtené z HPH průměrná mzda v kultuře v zásadě srovnala krok. Obě hodnoty v pětiletém období vzrostly téměř shodně (průměrná mzda o 10,65 % a produktivita práce o 10,70 %).

Výběrové šetření pracovních sil prováděné ČSÚ rozšiřuje pohled na spotřebu živé práce vynaložené v kulturních aktivitách o instituce s převažující jinou než kulturní činností a dále o zapojení podnikatelů, popř. jejich rodinných příslušníků (viz tab. č. 7 b). Určité omezení spočívá ve skutečnosti, že neposkytuje údaje o finančních nákladech vynaložené práce a o počtu dobrovolných pracovníků.

Celkový rozsah pracovního zapojení v kulturních aktivitách (včetně institucí ne-kulturního zaměření) vzrostl v porovnání s rokem 2016 jen minimálně – přibližně o tis. zaměstnaných osob – a v roce 2017 představoval 226,5 tis. pracujících osob. Z tohoto počtu bylo 83,8 tis. podnikatelů. Ze zbývajících počtu 142,7 tis. osob bylo 117,9 tis. osob zaměstnáno na plný pracovní úvazek a 24,1 tis. osob na úvazek částečný či formou dohody o pracovní činnosti (popř. dohody o provedení práce) nebo pracovalo jako pomáhající rodinní příslušníci (0,7 tis. osob).

Výsledky uvedeného šetření umožňují kvantifikovat spotřebu živé práce v členění na instituce (právnícké či fyzické osoby) s kulturní a s ne-kulturní převažující činností. Z celkového počtu 226,5 tis. pracujících osob jich v jiných než kulturních institucích pracovalo 45,4 tis., tj. necelých 20 %. Ze zbývajících počtu

181,1 tis. pracovníků kulturních institucí bylo aktivních 87,7 tis. (48,4%) v povoláních kulturního charakteru (např. jako zpěváci, herci či designéři) a 93,4 tis. (51,6 %) v povoláních ne-kulturního zaměření (administrativa, účetnictví, IT profese atd.).

Jak je zřejmé, kulturní činnosti (povolání) nejsou zvláště silně centralizovány do kulturního sektoru, resp. institucí, jejichž větší část příjmů je generována kulturními aktivitami. Z celkového počtu těch, jejichž náplň práce má kulturní obsah (133,1 tis. osob) jich patří do kulturního sektoru zhruba 66 %.

Přepočtený počet zaměstnanců kulturního sektoru představuje 2,1 % z počtu zaměstnanců pracujících v celé ekonomice (měřeno mzdovými náklady by byla váha kulturního sektoru mírně nižší – 1,8 %).

Pokud bychom k institucím s převažující kulturní činností připočetli i zaměstnance kulturních profesí mimo kulturní sektor (z výsledků VŠPS), došli bychom k podílu 2,8 %. Konečně po započtení všech osob pracujících jak na plný pracovní úvazek či na základě dohod, tak i dobrovolníků a podnikatelů, by dosáhl podíl kulturních aktivit v ekonomice 4,3 %.

2.2.3. Investice

V porovnání s rokem 2016 se objem investičních výdajů snížil o 4,2 % (o téměř 0,6 mld. Kč) a dosáhl více než 13,7 mld. Kč.

Rozdílné ekonomické podmínky a výsledky kulturních institucí nacházejí svůj odraz také v investiční aktivitě. Při průměrné intenzitě investic v přepočtu 161,9 tis. Kč na zaměstnance v celém kulturním sektoru, to bylo v oborech tradičního umění jen 85,3 tis. Kč, v kulturních průmyslech (tisk a média) až 273,2 tis. Kč a v kreativních průmyslech až 202 tis. Kč. (viz tab. č. 10). Intenzita investic se v porovnání s rokem 2016 snížila zejména v oborech tradičního umění (o 18 %) a v menší míře také v kreativních průmyslech (o 9%), naopak vzrostla v kulturních průmyslech (o více než 40%).

Co se týče zdrojového krytí investičních výdajů, veřejné finanční zdroje se na něm podílely zhruba z 30 % (v oblasti kulturního dědictví to bylo 88,9 %), zahraniční zdroje z 0,3 % a vlastní popř. jiné ze zdroje zhruba ze 70 %.

Ve struktuře investic z pohledu hmotného a nehmotného majetku kolísá dlouhodobě podíl vydaných finančních prostředků na nehmotný majetek mezi 20 a 30 % (v roce 2017 činil 22,5 %). V období mezi roky 2012 až 2017 se podíl pořizování nehmotného majetku v porovnání s majetkem hmotným snižoval. Zatímco v roce 2012 dosáhl až 30%, v roce 2015 to bylo 28,6% a v roce 2017 jen 22,5 %. V krizovém období po roce 2009 tomu přitom bylo opačně. Bylo preferováno pořizování nehmotného majetku před hmotným. Jak se zdá, vývoj po roce 2012 v tomto směru nasvědčuje vyššímu uspokojování odložených potřeb v oblasti pořizování hmotného majetku.

Nejvyššího podílu výdajů na pořízení nehmotného majetku bylo dosaženo v oblasti médií (52 %) a - při značně nižším rozsahu investic – ve správě a podpoře kultury (71 %). Naopak podíl pořízení hmotného majetku v oblasti architektury překročil 98 % a v interpretačním umění 95%.

2.2.4. Zahraniční obchod

Pohled na hospodaření sektoru lze částečně doplnit daty o vývozu a dovozu kulturního zboží a služeb (viz tab. č. 9). V zahraničním obchodu se zbožím a službami kulturního charakteru bylo v roce 2017 dosaženo – podobně jako v předcházejících letech – kladného salda (3,1 mld. Kč). V porovnání s rokem 2016 se kladný přebytek obchodní výměny snížil o 13,8 % (0,5 mld. Kč), zejména pak v důsledku zhoršení výsledků v oblasti reklamních služeb. Kladné výsledky naopak zaznamenaly oblasti audiovizuálních a interaktivních médií a periodického a neperiodického tisku. V těchto dvou oblastech došlo jak k navýšení kladného salda,

tak i celkového objemu vývozu a dovozu a to zřejmě v souvislosti s pokračujícími aktivitami provozovatelů internetových obchodů na našem území.

K věrohodnosti výše uvedených výsledků je však třeba dodat, že uvedené údaje neodrážejí celý rozsah obchodní výměny v oblasti kultury (šetření v oblasti služeb jsou výběrová). Údaje o zahraničním obchodu se zbožím vycházejí z přeshraničního pojetí zahraničního obchodu. Jsou sice mezinárodně srovnatelné a mohou sloužit jako indikátor vývoje obchodu, ale nezohledňují faktickou změnu vlastnictví – zboží může být např. převáženo v rámci distribučních center jedné společnosti umístěných v různých zemích.

Případné porovnání s léty předcházejícími roku 2014 je ztíženo navíc tím, že metodika propočtu ukazatelů zahraničního obchodu byla v roce 2014 aktualizována v návaznosti na záměry Eurostatu v této oblasti a dále podle specifikace výrobků uměleckých řemesel provedené Národním ústavem lidové kultury.

2.2.5. Naturální ukazatele

Skutečností je, že se v sektoru kultury můžeme setkat s potížemi spojenými s odpovídajícím oceněním – zejména originálních – kulturních statků či služeb. Netýká se to jen samotného stanovení ceny, ale i jejího vývoje v čase. Také hospodaření některých kulturních institucí se primárně neřídí finančními kritérii a neprobíhá zcela na komerční bázi. Lze proto usuzovat, že působení ekonomických vztahů v kultuře je modifikované, ne-li částečně limitované.

Z omezených možností finančního postižení kulturního dění vyplývá, že bychom měli pohled na kulturu doplnit o vyhodnocení vývoje základních naturálních ukazatelů. Ty jsou v zásadě dvojího druhu. Jako kapacitní ukazatele (počet sedadel v divadlech, počet sbírkových předmětů v muzeích či rozsah knihovního fondu v knihovnách) odrážejí stranu nabídky a jako ukazatele participace (počet diváků, čtenářů či návštěvníků) vyjadřují objem poptávky.

Nejhrubším ukazatelem nabídkové strany kulturního vyžití je počet vybraných poskytovatelů kulturních služeb (památek, muzeí, knihoven, divadel, držitelů licencí rozhlasového a televizního vysílání atd.). V roce 2017 byla v rámci šetření KULT zjišťována data od 9 080 poskytovatelů (tj. o 0,4 % méně než v roce 2016). Největší nárůst počtu poskytovatelů zaznamenali vydavatelé neperiodického a periodického tisku, naopak největší pokles hudební tělesa (viz tab. č. 12) a to z důvodu nutného omezení statistického šetření v oblasti neprofesionálních hudebních těles.

Důvody změny počtu poskytovatelů kulturních služeb však mohou být různé, od reorganizace, integrace a jiných organizačních změn až po ekonomicky opodstatněný vznik či zánik nových subjektů. V neposlední řadě mohou spočívat také v nedokonalostech registru poskytovatelů obesílaných statistickými dotazníky a v jejich postupném odstraňování.

Vhodnější pro charakteristiku změn v oblasti kulturních služeb jsou ukazatele na straně poptávky, zejména pak počet návštěvníků, resp. návštěv (na 10 tis. obyvatel) základních poskytovatelů kulturních služeb. Jak je z tab. č. 13 zřejmé, oproti předcházejícímu roku se v roce 2017 zvýšila návštěvnost o 0,2 % (týkalo se to zejména muzeí a galerií, výstavních sálů a knihoven). Naopak – jako i v předcházejícím roce – se snížil počet vydaných titulů (o více než 30 %), celkový náklad v oblasti tisku (o 12 %) a počet vysílacích hodin na jednoho držitele licence rozhlasového a televizního vysílání (o 18 % a 1,3%).

Celková úroveň relativní návštěvnosti (86 134 návštěv) by jinými slovy mohla znamenat, že každý obyvatel ČR v tomto roce navštívil průměrně (bezmála) devětkrát nějakou kulturní akci či zařízení. Není však tomu zcela tak, protože návštěvnost kulturních akcí ovlivňuje také cestovní ruch, množství a složení zahraničních hostů (turistů).

2.3. Makroekonomický pohled

Charakteristiku úrovně hospodaření kultury, jako celku i jejích jednotlivých částí, zcela přirozeně provází otázka místa a váhy tohoto sektoru v ekonomice. Při hledání odpovědi je třeba využít údajů a metod národního účetnictví.

S ohledem na disponibilní data o sektoru kultury se jeví jako nejvhodnější pro vyčíslení makroekonomických ukazatelů výrobní (odvětvová) metoda výpočtu hrubého domácího produktu (HDP). Podle ní se tento ukazatel rovná součtu hrubé přidané hodnoty zjištěné odpočtem mezipotřeby od hodnoty produkce (HPH) a čistých daní, tj. daní z daného odvětví snížených o dotace poskytnuté tomuto odvětví.

Vstupní data do propočtu by měla vycházet z údajů národního účetnictví, zejména pak z tabulek dodávek a užití. Tyto údaje představují svým způsobem optimální informační soustavu co do své komplexnosti, konzistence a mezinárodní srovnatelnosti. Uvedené přednosti jsou však vykoupeny vysokou pracností a z pohledu uživatelů dat dlouhou dobou čekání na (postupně upřesňované) výsledky.

Nutno dodat, že na základě těchto údajů lze makroekonomické ukazatele sektoru kultury spíše odhadovat než přesně kalkulovat. Je tomu tak zejména pro – z našeho pohledu – nevhodné členění dat v tabulkách dodávek a užití pouze do úrovně oddílů (na 2 místa NACE), zatímco jsou kulturní aktivity často až na úrovni tříd (4 místa CZ-NACE). Jedním příkladem za všechny mohou být architektonické činnosti v tabulkách dodávek a užití, které zahrnují celý oddíl 71 CZ-NACE. Za součást kulturního sektoru je však považována pouze třída 71.11. Data odpovídající kulturním aktivitám je nutno získávat složitým postupem s využitím znalosti různých vztahů – např. v úrovni produktivity práce mezi třídami či podílu spotřeby materiálu, energie a služeb na výnosech atd. – mezi údaji zjištěnými v rámci statistických šetření (podniková šetření, KULT, NI).

Z předběžných údajů obsažených v tabulkách dodávek a užití byla propočtena váha kulturního sektoru na celkové produkci ČR v roce 2016 v rozsahu 2,07 % (223,6 mld. Kč) a na hrubé přidané hodnotě v úrovni 2,13 % (91,4 mld. Kč).

Pomocí upřesněných údajů lze tato data poopravit. Podíl kulturního sektoru na celkové produkci lze odhadovat na 2,08 % (225,8 mld. Kč), jeho podíl na HPH ve výši 2,16 % (92,7 mld. Kč) a na HDP v úrovni 1,35 % (64,2 mld. Kč). Poměrně nižší objem HDP v porovnání s HPH je dán relativně nízkou úrovní daní vztahujících se ke kulturnímu sektoru a naopak vysokou částkou přijatých provozních dotací.

Z předběžných dat lze za rok 2017 předpokládat (odhadovat), že objem produkce v kulturním sektoru dosáhl 234,4 mld. Kč (2,03 % na celostátní produkci) a úroveň HPH 95,1 mld. Kč (tj. 2,10 % z celkové HPH vytvořené v ekonomice).

Ze statistiky národních účtů ČSÚ lze získat také údaje o kulturní produkci vytvořené organizacemi s jinou než převažující kulturní činností (např. televizní vysílání poskytovatelů internetových služeb). Celková kulturní produkce těchto organizací dosahovala v roce 2017 přibližně výše 74,1 mld. Kč. Pokud bychom přičetli tento odhad k celkové produkci kulturních organizací, mohli bychom vyčíslit celkovou kulturní produkci na 308,6 mld. Kč (2,67 % na celostátní produkci).

Objem HDP vytvořeného v kultuře lze odhadovat v úrovni 68,9 mld. Kč (1,37 % z celového HDP). Zejména díky zpřesňujícím odhadům výše daní z produktu v roce 2017 se odhad výše HDP v porovnání s rokem 2016 navýšil přibližně o 4,7 mld. Kč.

Výchozí předběžné údaje budou dále zpřesňovány a výše uvedený odhad se zřejmě mírně pozmění. Zatím však předběžná data nasvědčují tomu, že nárůst produkce mezi lety 2016 a 2017 (o 3,8 %) byl doprovázen ještě o něco výraznějším zvýšením mezipotřeby (o necelá 4,7 %) a naopak mírnějším růstem HPH (o necelá 2,6 %).